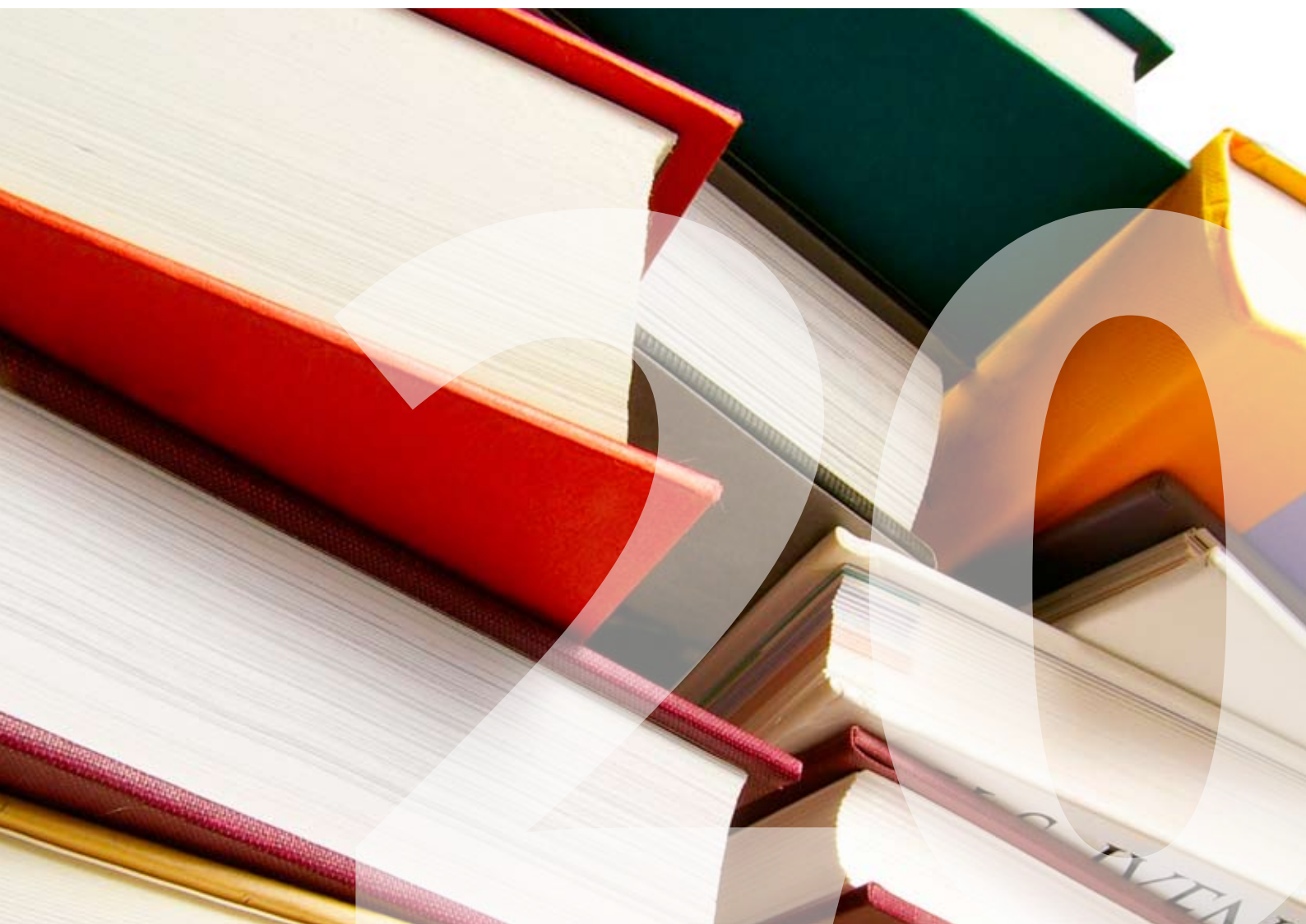

Nordiska Ministerrådet och Nordplus

Festskrift till Nordplus Högre utbildning 20 år 1988–2008

Internationella programkontoret för utbildningsområdet 2008

Text: Cecilia Andrae och Helena Nicolaou

www.programkontoret.se

Internationella programkontoret

Box 22007

S-104 22 Stockholm

Telefon (+46) 8 453 72 00

Fax (+46) 8 453 72 01

Festskrift till Nordplus Högre utbildning 20 år

1988–2008

ANP 2008:732

© Nordiska ministerrådet, Köpenhamn 2008

ISBN 978-92-893-1744-3

Tryck: Scanprint as

Omslag: Par No 1

Layout: Par No 1

Upplaga: 800

Tryckt på miljövänligt papper som uppfyller kraven i den nordiska miljösvanemärkningen.

Publikationen kan beställas på www.norden.org/order.

Fler publikationer på www.norden.org/publikationer

Printed in Denmark

Nordiska ministerrådet

Store Strandstræde 18
DK-1255 Köpenhamn K
Telefon (+45) 3396 0200
Fax (+45) 3396 0202

Nordiska rådet

Store Strandstræde 18
DK-1255 Köpenhamn K
Telefon (+45) 3396 0400
Fax (+45) 3311 1870

www.norden.org

Det nordiska samarbejdet

Det nordiska samarbejdet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbejdet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och är en viktig partner i europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbejdet vill styrka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Innehåll

Inledning	4
Summary	5
Historik	6
Nordplus Högre utbildning	6
Bakgrund.....	6
Nordplus utveckling 1988–2008.....	7
<i>Norden, Europa, världen</i>	7
<i>Administration och prioriteringar</i>	7
<i>Nya satsningar</i>	8
<i>Nordplus ramprogram 2008–2011</i>	10
Andra program och stödformer	10
<i>Vuxenutbildning och folkbildning</i>	11
<i>Samarbeten inom skolområdet</i>	11
<i>Främjande av nordiska språk</i>	12
<i>Närområdet</i>	13
Deltagande i Nordplus Högre utbildning	14
Aktiviteter	14
Nätverk.....	14
<i>Ansökningar och beviljade medel</i>	17
<i>Ämnesområden</i>	19
<i>Medel fördelade på de olika verksamheterna</i>	20
Studentmobilitet.....	21
Lärarmobilitet	24
Intensivkurser.....	26
Gemensamma studieprogram.....	28
Andra Nordplusprogram 2004–2007	29
Nordplus Vuxen	29
Nordplus Junior	31
Nordplus Språk	34
Nordplus Nabo	36
Referenser	38

Inledning

Samarbete kring utbildning och kultur är centralt i Nordiska ministerrådets verksamhet och för tjugo år sedan startade Nordplus Högre utbildning. Programmet har sedan 1988 haft som syfte att stärka samarbetet och utbytet mellan de nordiska lärosätena samt bidra till ett gemensamt nordiskt utbildningsområde. Nordplus Högre utbildning har från början varit ett mycket attraktivt alternativ för alla de nordiska lärosäten som vill fördjupa samarbetet med kollegor i de nordiska grannländerna. Intresset för programmet och deltagandet i Nordplus har sedan starten varit stort och växande. Ett stort antal ämnesinriktade nätverk har varit aktiva under många år och kvaliteten på ansökningar och innehåll har över tid ökat.

En tillbakablick på de första tjugo åren visar att Nordplus har blivit en stor framgång. Allt större nätverk har över tid ansökt om allt högre belopp och mellan 1988-2008 har närmare 600 miljoner DKK beviljats till Nordplus nätverk. Under samma period har mer än 30 000 studenter deltagit i utbyte inom ramen för Nordplus. Varje år deltar cirka 2500 studenter i mobilitet genom Nordplus och antalet har kontinuerligt ökat. Även antalet lärare som deltar i Nordplus-mobilitet har ökat över tid. Idag deltar varje år drygt 800 lärare i mobilitet genom Nordplus.

När Nordplus startade var det väsentligt att programmet både skulle främja en nordisk utbildningsgemenskap och vara ett redskap i internationaliseringen av högre utbildning. Efter tjugo år står det klart att programmet har bidragit till att stärka det nordiska utbildningssamarbetet. Samtidigt anses Nordplus medverka till att stärka lärosätenas samarbete på europeisk och internationell nivå.

Vid sidan av Nordplus Högre utbildning har Nordiska ministerrådet finansierat en rad andra satsningar mot olika målgrupper inom utbildningsområdet. I och med det nya ramprogram som introducerades 2008 tog Nordiska ministerrådet ett nytt, viktigt avstamp för framtiden. Ramprogrammet har fyra delprogram: Nordplus Junior, Nordplus Vuxen, Nordplus Högre utbildning samt en tvärgående programdel, Nordplus Horisontal, som möjliggör samarbete mellan olika aktörer på utbildningsområdet. Utanför ramprogrammet finns Nordplus Nordiska Språk och Kultur. För tjugo år sedan var de baltiska staterna en del av Sovjetunionen. Idag är de sedan många år självständiga och från och med 2008 en del av Nordplus nya ramprogram. Samarbete med Ryssland kommer att främjas genom ett särskilt program finansierat av Nordiska ministerrådet.

Summary

Co-operation within education and culture is a vital part of the activities of the Nordic Council of Ministers. Nordplus Higher education started in 1988, and has for over twenty years promoted co-operation between higher education institutions in the Nordic countries and autonomous areas. Since 2008, the Baltic states can also participate in the co-operation. One of the overarching goals of Nordplus is to promote a joint Nordic area of higher education. At the same time the programme can also reinforce co-operation on a European and international level.

Within Nordplus Higher education, mobility and courses evolve around the long-term networks that constitute the organisational heart of the programme. The number of networks kept growing during the first years of Nordplus. In the mid-ninety's the number of granted networks dropped, as a result of a higher concentration of partners around larger networks. At the same time, the networks have continuously applied for larger grants in recent years. The effect is that the networks today are granted less of the amount they apply for, compared to when the programme started. This despite the fact that the amount available for network activities has increased over time. Student mobility is significant within Nordplus, and the number of students participating has continuously increased since the start. More than 30 000 students have participated in Nordplus since 1988. As for teacher mobility, the number of teachers participating in Nordplus mobility has also increased over time. The ambition is, however, that the number should increase more, from today's figure of approximately 850 per year. Increasing teacher mobility within Nordplus is a prioritised area. In the last few years there

has also been a growing focus on joint study programmes within the programme. This has been a prioritised area since 2004, and the number of applications for this activity has increased.

Nordplus is the Nordic Council of Ministers' most important programme in the area of life-long learning. Through four sub-programmes, the new Nordplus framework programme can reach broad target groups. Nordplus Junior involves pre-school children and primary and secondary schools. The Nordplus Adult Learning Programme focuses on formal, non-formal and informal learning. A new initiative, Nordplus Horizontal, is a cross-sectoral programme involving activities such as workshops, conferences and innovative courses. With the introduction of the new framework programme in 2008, with its broad target groups and new geographical scope, Nordplus has taken an important step towards the future.

Historik

Nordplus Högre utbildning

Bakgrund

”De nordiska ländernas och de självstyrande områdenas vilja att bevara och vidareutveckla det nordiska samarbetet har sin utgångspunkt i ländernas kulturella samhörighet, lika människosyn och demokratiska traditioner. Länderna samarbetar om sådant som ger nordiska lösningar fördelar och mervärde gentemot nationella initiativ.”

Ur Nordplus Programbeskrivning 2004/05

Nordiskt program för lärare, utbildningssökande och studerande (NORDPLUS) är ett mobilitetsprogram för lärare och studenter inom högre utbildning i Norden. Syftet med programmet är att: ”genom ekonomiskt stöd, närmare knyta samman de nordiska lärosätena för högre utbildning genom nätverk och skapa underlag för en helhetlig nordisk utbildningssamfund där lärosäten, lärare och studenter kan utnyttja varandras speciella kompetenser”¹.

De nordiska mobilitets- och nätverksprogrammen inom utbildningssektorn ska, i ett internationellt perspektiv, vara viktiga politiska instrument för att främja:

- den nordiska kultur-, språk- och värdegemenskapen
- kunskap, kompetens, livslångt lärande och utbildnings- och forskningssamfundet
- en ökad ekonomisk utveckling och konkurrenskraft i Norden och dess närområden

När Nordplus inrättades av Nordiska ministerrådet 1988 inleddes en ny och fördjupad fas av nordiskt utbildnings-

samarbete. Kultur, utbildning och forskning anses vara fundamentala i det nordiska samarbetet och det nya programmet skulle bidra till att skapa en nordisk utbildningssamfund. Likaså skulle Nordplus vara ett avstamp för ett utvidgat internationellt samarbete. Ökat samarbete inom olika ämnesområden skulle även medverka till att höja kvaliteten på utbildningen i Norden.

Nordplus organisation har sedan starten varit uppbyggd på nätverk bestående av lärare och administratörer från nordiska lärosäten. Tanken är att stöd till täta, ämnesinriktade nätverk bidrar till att skapa samarbetsstrukturer som kan ligga till grund för student- och lärarmobilitet. Initialt stöttade Nordplus framförallt mobilitet för lärare och studenter samt intensivkurser. Intensivkurser som pågår under en kort tid förenklar deltagande och har från början varit en central del av programmet. Idag främjas, liksom sedan starten, ämnesinriktade nätverk, student- och lärarmobilitet och intensivkurser. Under de senaste åren märks också en allt tydligare fokusering på utveckling av gemensamma studieprogram (GSP). Nordplus ingår som ett centralt led i Nordiska ministerrådets strävan att skapa en gemensam nordisk utbildningsmarknad med en flexibelt fungerande tentamens- och examensgiltighet.

Tack vare sin utformning kan Nordplus nå ett stort antal studenter, lärare och även grupper så som studievägledare och administrativa kontaktpersoner för programmet. Nätverken är stabila och viktiga i utvecklingen av en nordisk utbildningssamfund. De bidrar också till att skapa en tydligare nordisk utbildningsprofil.

¹ Nordplus. Programbeskrivning läsåret 2007/08

Nordplus utveckling 1988–2008

När Nordplus startade var det centralt att programmet skulle fungera som ett utbildningspolitiskt och operativt redskap för att öppna dörrarna till en nordisk utbildningsgemenskap och att programmet skulle vara ett instrument i internationaliseringen av den högre utbildningen. Tjugo år senare står det klart att intresset för att delta i Nordplus är mycket stort bland lärosätena. Programmet har förlängts flera gånger och de senaste åren har Nordiska ministerrådet varje år beviljat ungefär 4 500 000 euro i stöd till cirka 300 nätverk, kring vilka programmet sedan starten har varit uppbyggt.

Norden, Europa, världen

Efter att Nordplus hade startat förlängdes den första försöksperioden om fem år redan 1991 till och med 1996. Programmet har sedan kontinuerligt utvärderats och Nordiska ministerrådet har beslutat om förlängning. I de utvärderingar som gjorts har framkommit att brukarna anser att programmet bör fortsätta att vara det centrala verktyget för nordiskt utbildningssamarbete. Det har också konstaterats att Nordplus väl bidrar till att uppfylla de politiska målsättningar som ska bidra till en fortsatt utveckling av det nordiska utbildningssamarbetet. Gradvis har den nordiska dimensionen blivit allt tydligare, bland annat genom att de nordiska ländernas lärosäten har blivit bättre representerade.

Samtidigt som den nordiska dimensionen har blivit tydligare anses samarbetet inom Nordplus av lärosätena även kunna bidra till att stärka deras samarbete på europeisk och internationell nivå. Genom erfarenhet av samverkan och mobilitet på nordisk nivå stimuleras och förenklas steget till samarbete även utanför Nordens gränser. Likaså kan ett nordiskt nätverk utgöra en knutpunkt i ett större internationellt samarbete. Undersökningar har visat att lärosätena anser att det är viktigt att Nordplus fortsät-

ter att vara ett självständigt program i förhållande till de EU-finansierade utbildningsprogrammen, eftersom det kan bidra till att stärka Norden som en region i Europa.

Nordplus följer i struktur och målsättningar i stora drag det EU-finansierade Erasmusprogrammet, men medan Erasmus främsta syfte är studentmobilitet har Nordplus en starkare ämnesmässig anknytning. Tack vare programmets delvis olika inriktning kan Nordplus och EU:s mobilitetsprogram komplettera varandra med olika syften och mål. Det är i detta sammanhang intressant att notera att intresset för att delta i Nordplus ökade kraftigt efter att de nordiska länderna 1992 hade fått möjlighet att delta i Erasmus.

Administration och prioriteringar

Det har från början varit en ambition att administrationen kring Nordplus ska vara enkel och obyråkratisk. I en utvärdering från 1992 fördes fram att programmet skulle vara decentraliserat, medan administrationen skulle ske av ett centralt sekretariat. Denna inställning har utmärkt programmet och gjort det till vad det är idag.

Ledningsgruppen för nordiskt samarbete (HÖGUT), som är en del av Nordiska ministerrådets organisation, har sedan starten ansvarat för programmets innehåll och detaljbudget, liksom för utveckling av programmet. HÖGUT är rådgivande organ till Nordiska ministerrådet för utbildning och forskning (MR-U) och har till uppgift att främja nordiskt samarbete inom högre utbildning och utveckla och stärka den nordiska utbildningsgemenskapen.

Mellan 1988 och 1998 hade Nordiska ministerrådets sekretariat det administrativa ansvaret för Nordplus. Därefter övergick ansvaret till SIU (Senter for internationalisering av høgere utdanning) i Norge, som administrerade Nordplus mellan 1999–2003. Från och med 2004 har CIMO (Center

for International Mobility) i Finland haft administrativt huvudansvar för programmet. CIMO ansvarar för utbetalning av Nordplus-medlen och de kontrakt som upprättas med respektive nätverk i samband med att beviljade medel betalas ut. Information samt rådgivning inför ansökan sker sedan 2004 i samarbete med nationella kontor i de nordiska länderna. Detta torde ha ökat synligheten kring Nordplus, ett behov som bland annat diskuterades i början av 2000-talet. God synlighet för programmet är mycket viktigt, samtidigt som för stor exponering kan leda till alltför många sökande. Å andra sidan kan ett stort antal sökande bidra till att programmet får en kvalitetsstämpel, i och med att endast de bästa ansökningarna beviljas.

I och med att SIU 1999 övertog det administrativa ansvaret för Nordplus från Nordiska ministerrådet, blev uppgiften för Nordiska ministerrådets sekretariat mer att tolka vad deltagarländerna vill med programmet och vilka prioriteringar som ska gälla.

Ända sedan Nordplus startade har prioriteringar varit styrande för utdelningen av medel. Fasta prioriteringar, som finns med varje år, är sådana som: Väst-Norden, små ämnesområden, likvärdighet, mobilitet till Finland från Danmark och arbetsdelning. Förutom årliga prioriteringar, som beslutas av HÖGUT, har Nordiska ministerrådets ordförandeland möjlighet att varje år föreslå prioriteringar till Nordplus-programmet. I en utvärdering av Nordplus perioden 1999–2001, påpekas att frågan om prioriteringar av programmets medel är central för utvecklingen av programmet. De innebär att angelägna och politiskt prioriterade områden gör ett naturligt avtryck. Genom prioriteringarna hålls programmet också aktivt.

Sedan 2004 har samarbete mellan lärosäten och näringslivet, offentlig sektor och NGOs lyfts fram i HÖGUTS prioriteringar. Även vikten av lärmobilitet har de senaste åren

lyfts fram av HÖGUT, liksom samarbete inom naturvetenskap. Under sitt ordförandeskap 2005 betonade Danmark utveckling av gemensamma studieprogram. Detsamma gjorde Norge (2006) och Finland (2007) följande år. På förslag av ordförandelandet Sverige beslutade HÖGUT 2008 att liksom de senaste åren prioritera gemensamma studieprogram. Vidare lyftes kvalitetssäkring inom högre utbildning fram.

Nya satsningar

Utvecklingen inom Nordplus och Nordiska ministerrådets satsningar inom utbildningsområdet har under 2000-talets första år kännetecknats av framförallt två förändringar: ett allt närmare samarbete med närområdet och färre program.

Redan i Kulturavtalet från 1971 (med senare ändringar) fastslås utbildnings- och forskningsministrarnas ansvar för det nordiska samarbetet. Några senare centrala rapporter drar upp de politiska prioriteringarna för det nordiska samarbetet: *Nordiskt samarbete i en ny tid* (1995), den så kallade vismansgruppens rapport *Öppet för världens vindar* (2000) och uppföljningsrapporten *Ny nordisk dagsordning* (2001). I den senare rapporten klargörs att samnordiska aktiviteter i närområdet ska koncentrera sig på bland annat utbildning.

Under perioden 1990 till 2004 hade Nordiska ministerrådet i ökande omfattning program och stödordningar för samarbete inom utbildningsområdet mellan de fem nordiska och tre baltiska länderna, samt nordvästra Ryssland. Det gällde främst samarbete inom högre utbildning, men även andra områden var berörda. Efter att de baltiska staterna blivit självständiga öppnades informationskontor för Nordiska ministerrådet i de olika länderna. Stipendieordningar för studenter, och även andra program som skulle främja samarbete mellan de baltiska och nordiska

Foto: Ingram

länderna, etablerades. I och med att Nordiska ministerrådet i mitten av 1990-talet anammade konceptet *Nordiskt samarbete i en ny tid* vidgades det nordiska samarbetet till att omfatta samarbete med EU och närområdena. Likaså betonades principen om nordisk nytta: den nordiska nyttan ska vara avgörande vid val av aktiviteter och verksamhet i nordisk regi.

Med en *Ny nordisk dagsordning* inriktades det nordiska samarbetet på fem strategiska områden av speciellt stor betydelse för Nordens plats och utveckling i en alltmer global värld. De fem områdena är:

- Teknologisk utveckling
- Välfärd
- Den inre marknaden i Norden
- Samarbetet med grannländer och regioner
- Miljö och hållbar utveckling

I ett ministerrådsförslag med titeln *Utviklingsplan Nordisk Ministerråds mobilitets- och stötteprogrammer inden for uddannelseområdet* (2002) föreslås att de nordiska programmen ska utgöra viktiga politiska instrument för att främja Norden och dess närområden. I utvecklingsplanen för de nya programmen låg fokus på IKT, kvalitet och nordisk nytta. Vikten av synergi och klar arbetsdelning mellan programmen lyftes också fram.

Strategin för nordiskt utbildnings- och forskningssamarbete 2000–2004² betonar att samarbetet med närområdet ska utvecklas och fokusera på ett fåtal satsningar. Inom högre utbildning konstateras att förutsättningarna för en dialog kring ett gemensamt nordiskt-baltiskt utbildnings-

2 *Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer. Strategi for nordisk uddannelses og- forskningssamarbejde 2000–2004*

område ska undersökas. I och med etableringen av det nya ramprogrammet 2008, kom de baltiska länderna fullt ut med i Nordplus.

Det förslag till ny programordning som antogs 1 januari 2004 innebar att fem nya program inom utbildningsområdet introducerades. De nya Nordplusprogrammen togs fram till följd av en omstrukturering av ett flertal tidigare program och aktiviteter inom Nordiska Ministerrådets utbildningssektor.

Med de nya programmen 2004 följde en ny administration och varje program har idag en huvudadministratör i något av de nordiska länderna. Samtidigt är övriga nationella programkontor medadministratörer för alla program. Det gäller även ansvar för information och vägledning. Administratörerna bildar tillsammans ett nordiskt nätverk. I de självstyrande områdena, samt i Baltikum och nordvästra Ryssland fanns mellan 2004–2006 informationscentra.

De fem nya sektorprogram som introducerades inom Nordplus 2004 var:

- **Nordplus Högre utbildning**
- **Nordplus Vuxen:** ersatte Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring
- **Nordplus Junior:** ersatte ett tidigare Nordplus Junior, Nordplus Mini, Vestnordenutbytet och Nordskol (som var en del av Nordmål)
- **Nordplus Språk:** ersatte Nordiska språkrådet, Nordmål och Nordkurs
- **Nordplus Nabo:** ersatte Nordisk stipendieordning for Baltikum och nordvästra Ryssland.

Nordplus ramprogram 2008–2011

Från och med 2008 ingår tre av programmen ovan i Nord-

plus ramprogram som omfattar områdena högre utbildning, skola och vuxnas lärande. Inom ramprogrammet finns också Nordplus Horisontal. Det är ett tvärgående program som ska bidra till att stärka samarbetet genom aktiviteter som ligger utanför de övriga delprogrammen. Nordplus Horisontal ger stöd till organisationer, institutioner, föreningar och andra som arbetar med utbildning och livslångt lärande. En ansökan inom Nordplus Horisontal måste inkludera aktörer från minst två sektorer inom Nordplus ramprogram. Ramprogrammet omfattar deltagare från de fem nordiska och de tre baltiska länderna. Liksom tidigare deltar de självstyrande områdena som enskilda länder. Budgeten för ramprogrammet är cirka 63 miljoner DKK för 2008.

För perioden 2008–2011 har Nordiska ministerrådet etablerat Nordplus Nordiska Språk och Kultur i vilket de fem nordiska länderna kan delta. Programmet ligger utanför Nordplus ramprogram. Grundskolor, gymnasier, universitet, högskolor, organisationer och enskilda personer (dock inte skolelever eller studerande) kan beviljas bidrag. De aktiviteter som kan beviljas stöd är utbyten på grundskole- och gymnasienivå, projektaktiviteter, nätverksaktiviteter och kurser.

Nordiska ministerrådet har för avsikt att etablera ett nytt gemensamt nordisk-ryskt nätverks- och mobilitetsprogram inom utbildnings- och forskningsområdet. Under 2008 har det varit möjligt att ansöka om medel för förberedande aktiviteter inom programmet, som beräknas starta 2009.

Andra program och stödformer

Mellan 1988 och 2004 var Nordplus i det närmaste synonymt med samarbete inom högre utbildning, men Nordiska ministerrådet hade under perioden 1990–2004 även samarbetsprogram för skola, för vuxenutbildning och språk. Dessutom fanns program som främjade samarbete med de baltiska staterna och närområdet.

Vuxenutbildning och folkbildning

Utbildning i ett livslångt perspektiv står i centrum av det nordiska utbildningssamarbetet. Det innebär bland annat att vuxna ska ges möjligheter att utveckla både kunskap och kompetens, något som ligger till grund för såväl personlig utveckling som konkurrenskraft i arbetslivet.

I syfte att stimulera gemensamma nordiska projekt och aktiviteter som stärker nordisk identitet och samhörighet inrättades 1979 Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring. Målgrupperna var framförallt nordiska och nationella studieförbund och folkhögskolor, men även vuxenutbildningsorganisationer. Nätverkssamarbete, konferenser och framtagning av studiematerial var några av de aktiviteter som kunde få stöd. Den nordiska nyttan i projekten var viktig. Beslutande organ var Styringsgruppen for folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU), som utifrån ett förslag från en fördelningsgrupp bestående av olika nordiska vuxenutbildare beviljade medel. Stödordningen var indelad i olika kategorier: enskilda projekt, det så kallade blockstödet, samarbetsprojekt mellan folkhögskolor och stipendier till studerande vid folkhögskolor. Blockstödet var öronmärkt för paraplyorganisationer för de nordiska studieförbunden. Støtteordningens budget för 1997 till 1999 var cirka 6 500 000 DKK per år. FOVU ersattes 2004 av Styringsgruppen for Voksnes Læring (SVL).

År 2004 ersatte Nordplus Vuxen den tidigare Støtteordningen. I och med detta skedde en breddning från det mer renodlade folkbildningsperspektiv (folkhögskolor och studieförbund) som Støtteordningen hade, till att programmet omfattade såväl den formella, icke-formella som den informella vuxenutbildningen. Nordplus Vuxen ger bidrag till utbildning och praktik i andra deltagande länder och till samarbetsprojekt. Den årliga budgeten för programmet har sedan 2004 varit mellan cirka sju och nio miljoner DKK.

Under perioden innan Nordplus Vuxen startade fanns Nordens folkliga akademi (NFA), en institution knuten till Nordiska ministerrådet. NFA fungerade som en mötesplats och ett kurs- och utvecklingscentrum för nordisk och internationell folkbildning och vuxenundervisning. NFA avvecklades 2004 och 2005 inrättades NVL, ett nordiskt projekt som Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL) utför på uppdrag av Nordiska Ministerrådet. NVL och Nordplus Vuxen är två självständiga instrument som NMR använder för att främja nordiskt samarbete inom livslångt lärande. Båda följer de årliga prioriteringar som ordförandelandet lägger fram och det finns samarbete mellan NVL och Nordplus Vuxen kring flera aspekter, bland annat har gemensamma informationsseminarier ägt rum. Vidare informerar exempelvis NVL om projekt inom Nordplus Vuxen och förmedlar kontakter för projektpartnerskap.

Samarbeten inom skolområdet

Programmet Nordplus Junior inleddes 1989 med målsättningen att öka elevmobiliteten mellan de nordiska länderna. Den ökade mobiliteten skulle stimulera samarbetet för 16–19-åringar och främja elevernas nordiska språkförståelse och samhörighet. Målgruppen för det första Nordplus Junior-programmet var till och med 2004 elever och lärare inom gymnasieskolan. Enskilda skolor kunde ansöka om medel för resor, uppehälle, vikarier och planering. I en utvärdering som gjordes årsskiftet 2000/2001 framkom att den enkla ansökningsprocessen upplevdes som något positivt. Skolorna ansåg också att Nordplus Junior var ett bra verktyg för utveckling av verksamheten. Emellertid visade utvärderingen att samordningen med närliggande program inte fungerade och att informationen kring programmet inte var tillräcklig.

Våren 1999 startade utbytesprogrammet Nordplus Mini. Det var ett pilotprojekt för att stimulera utbytet mellan grundskolor i Norden och programmet riktade sig till

Foto: Karin Beate Nøsterud

13–16-åringar i grundskolan. Nordplus Mini vände sig till hela skolklasser och pågick mellan 1999–2001. Föreningarna Nordens Förbund (FNF) som är ett samarbetsorgan för de nationella Norden-föreningarna, ansvarade för administration och koordinering av programmet.

Samarbetet inom ramen för Västnorden-utbytet inleddes 1988. Syftet var att stärka samarbetet mellan skolklasser i Västnorden och övriga Norden. Både grund- och gymnasieskolor kunde delta i programmet. Anledningen till att en särskild stödordning för Västnorden inrättades, var att de höga reskostnaderna till och från området försvårar samarbete, något som Nordiska ministerrådet ville underlätta. Programmet berörde hela skolklasser, till skillnad från Nordplus Junior som innan 2004 var individbaserat, även om ansökan gjordes av en skola. Större likheter fanns mellan Nordplus Mini och Västnorden, eftersom både programmen riktade sig till hela klasser samt rörde grundskolan och Västnordens fall även gymnasieskolan. Föreningen Norden i respektive land hade det operativa ansvaret för programmet.

När Nordplus Junior startade 2004 skedde en utvidgning och programmet omfattar numera inte enbart gymnasieskolan, utan även grundskolan och förskolan. Alla nordiska länder samt de baltiska staterna kan idag delta i Nordplus Junior.

Främjande av nordiska språk

Innan Nordplus Språk startade 2004 fanns flera satsningar inom språkområdet från Nordiska ministerrådets sida: Nordmål, Nordkurs och Nordiska språkrådet.

Nordmål startade redan 1981 och pågick till 2004. Syftet med Nordmål var att stärka den nordiska språkförståelsen och förbättra språksamarbetet i Norden. Nordmåls uppgifter var framförallt att: genomföra den språkpolitiska referensgruppens initiativ (uttalanden, utredningar, konferenser); bevilja ekonomiskt stöd efter ansökan till åtgärder som främjar nordisk språkförståelse; och ordna den årliga konferensen Nordmålforum. Programmet stöttade aktiviteter så som kurser i nordiska språk som grannspråk för lärarstudenter, modersmåls lärare, kurser i nordiska språk

som främmande språk, skolsamarbete i samband med utveckling av språkundervisningen och läromedel samt utbildning och fortbildning av nordiska tolkar. Nordmål var inte en del av Nordplus, men styrdes av den så kallade Språkpolitiska referensgruppen.

Nordkurs är nordiska sommarkurser i språk och litteratur och har pågått under mer än 40 år. Kurserna är riktade till universitetsstudenter. Under de senaste åren har kurser getts i danska, norska, svenska, isländska och finska, samt mindre regelbundet i färöiska, grönländska och samiska.

Nordiska språkrådet upprättades 1997 och får ett årligt anslag från Nordiska ministerrådet, men är inte en institution under ministerrådet. Språkrådet ska i samarbete med språknämnderna främja den nordiska språkförståelsen och underlätta användningen av de nordiska språken såväl i som utanför Norden. Varje år sedan 1999 har Språkrådet gett ekonomiskt stöd till ordboksprojekt innanför de små språkområdena i Norden och fungerar också som sekretariat för Nordiska föreningen för lexikografi. Språkrådet initierar och administrerar forskningsprojekt, organiserar konferenser och ger ut egna skrifter.

Nordiska språkrådet fungerar som koordinator för det nordiska deltagandet i internationellt språksamarbete. Språkrådet är också sakkunnigorgan för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.

Nordplus Språk inrättades 2004 och hade som mål att den nordiska språkgemenskapen skall bestå och stärkas och att det nordiska samarbetet också i framtiden i huvudsak skall kunna föregå på nordiska språk. Programmet verkade för att: främja internordisk språkförståelse; stärka kunskapen om språken i Norden; främja en demokratisk språkpolitik och språksyn i Norden samt stärka de nordiska språkens ställning i och utanför Norden.

Närområdet

För att främja utbytet mellan Norden och de baltiska staterna instiftade Nordiska ministerrådet 1991 en stipendieordning för forskare, studerande, lärare och tjänstemän. Programmet startades mot bakgrund av de stora förändringarna i Sovjetunionen och Nordens närområde. Stipendieordningen utvidgades 1994 till att omfatta även nordvästra Ryssland. Nordisk stipendieordning för Baltikum och Nordvästra Ryssland pågick mellan 1991–2003.

Programmet hade som övergripande mål att ”utveckla det långsiktiga samarbetet inom utbildning, forskning och frivilligsektorn mellan Norden och närområdet”. En styrgrupp bestående av representanter från de nationella stipendieordningarna hanterade administrationen av programmet. Styrgruppen, tillsammans med en representant från ministerrådskansliet, beslutade om stöd inom nordisk stipendieordning.

Nordisk stipendieordning för Baltikum och nordvästra Ryssland följdes av Nordplus Nabo, som startade 2004. Från och med 2008 kan de baltiska staterna fullt ut delta i Nordplus, något som länge hade efterfrågats. De fyra Nordplusprogrammen Nordplus Högre Utbildning, Nordplus Junior, Nordplus Voksen och Nordplus Språk förlängdes med ett år under 2007. Programadministrationen var under detta år densamma som mellan 2004–2006. Nordplus Nabo delades 2007 i två delar: en del avsåg samarbete mellan Norden och de tre baltiska staterna och en del avsåg samarbete mellan Norden och nordvästra Ryssland. SIU i Norge var under 2007 huvudadministratör för båda delarna.

Deltagande i Nordplus Högre utbildning

Aktiviteter

Nätverk

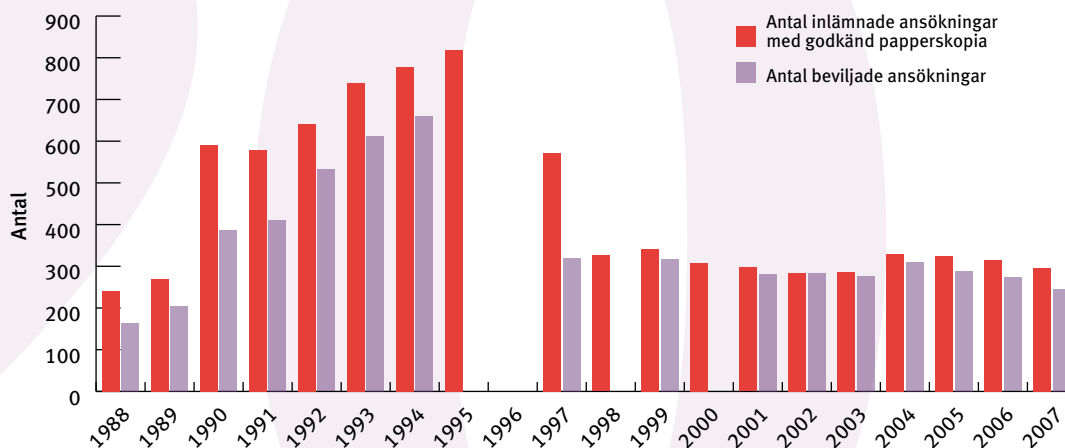
Nordplus främjar bildandet, utvecklingen och det ämnesmässiga innehållet av nätverk inom högre utbildning i Norden. Det gäller både inom och mellan ämnesområden. Minst tre utbildningsinstitutioner från tre nordiska länder bildar ett nätverk. Ett lärosäte är koordinator och ansvarar för ansökan, samt distribution av tilldelade medel. I några fall kan ett nätverk utgöras av två institutioner, det kan gälla exempelvis samarbete mellan olika aktörer inom universitets- och högskoleområdet, offentlig sektor och näringslivet samt med den så kallade tredje sektorn, vilken inkluderar NGO. De tre självstyrande områdena,

Färöarna, Grönland och Åland betraktas inom Nordplus som länder.

Det faktum att Nordplus är både ett mobilitets- och nätverksprogram innebär att det kan agera på flera plan samtidigt. Nätverksstrukturen är mycket uppskattad och möjliggör ett nära samarbete mellan administrativ personal och ämnesföreträdare. Deltagarna i programmet upplever också att Nordplus ämnesmässiga inriktning är en styrka. En annan fördel är att små och smala ämnen kan gynnas av nätverksarbetet, som bland annat möjliggör arbetsdelning och kunskapsutbyte.

Mellan 1988 och 2007³ ansökte totalt 8335 nätverk om medel från Nordplus. Under programmets första år ökade

Figur 1: Antal ansökningar om nätverk till Nordplus 1988–2007 *

* Observera att fullständiga uppgifter saknas för år 1995, 1996, 1998 och 2000.

Nordens länder lär av varandra

Sedan tidigt 1990-tal driver Karolinska institutet ett Nordplusnätverk för utbildningar till arbetsterapeut. Nätverkets koordinatör Hélène Fitinghoff har varit verksam ända sedan starten.

– Jag tycker det är jätteviktigt att vi i Norden jobbar ihop, säger hon.

Nordplusnätverket startades av arbetsterapiutbildningarna vid Karolinska institutet och universitetet Polytech Stadia i Helsingfors 1991. Idag är institutioner från alla nordiska länder med – på sikt väntar även Baltikum. En stor del av verksamheten rör student- och lärarutbyten. Varje år åker runt femton nordiska studenter och ett tiotal lärare på utbyte inom nätverket.

Hélène Fitinghoff, som även är studierektor vid Karolinska institutet, har själv hunnit vara utbyteslärare vid alla nätverkets institutioner. Hon upplever att intresset för Nordplusutbyten är stort.

– En sak som många studenter tycker är positivt är att man kan välja att vara borta en kort studieperiod. Inom vår utbildning är många kurser på tio veckor och de passar bra att förlägga utomlands.

Nätverket försöker ha minst ett möte om året. Utöver utbytesverksamheten ordnas till exempel intensivkurser och workshops.

Också Nils Erik Ness, som är förste lektor/associerad professor vid Trøndelag University College i Trondheim, har varit med i nätverket under många år.

– Vår svenska koordinatör och kollegor har varit generösa och delat med sig av sin kunskap när vi byggt upp vår akademiska nivå, berättar han.

Två saker är viktiga för samarbete, anser han. Dels studentutbytet, som är själva motorn. Det ökar motivationen också för lärarna.

Dels att kemin fungerar mellan de olika institutionerna, både den personliga och den som handlar om kunskap.

I nätverkets centrum finns viljan att lära av varandra. De nordiska länderna har liknande välfärdssystem och därför många gemensamma frågeställningar.

– Men utan motivation från både studenter och lärare fungerar ingenting, säger Nils Erik Ness.

antalet ansökningar kraftigt, från 240 vid starten till drygt 800 sju år senare. Under samma period tiodubblades det ansökta beloppet, från 8 miljoner DKK 1988 till nästan 109 miljoner DKK 1995. Eftersom inte bara antalet ansökningar, utan även budgeten, ökade under programmets första år, kunde HÖGUT i början av 1990-talet bevilja cirka 50 procent av det ansökta beloppet. Medan söktrycket de kommande åren fortsatte att öka stabiliserades det belopp

som beviljades till nätverken. Mellan 1993 och 2001 låg det beviljade beloppet runt 30 miljoner DKK per år. Under den nya programperioden 2004–2006 var beloppet högre, i genomsnitt drygt 5 miljoner euro per år. År 2007 var det beviljade beloppet 4.4 miljoner euro. Från 2002 har återbetalade, outnyttjade, medel från nätverken ingått i den summa som har beviljats nätverken. Mellan 1988 och 2001 utbetalades Nordplusmedlen i danska kronor för att

Foto på Hélène Fitinghoff, studierektor vid Karolinska Institutet, Sverige samt Nils-Erik Ness, förste lektor/associerad professor Trøndelag University College i Trondheim, Norge

därefter under en tvåårsperiod utbetalas i norska kronor. Sedan CIMO tog över som huvudadministratör för Nordplus har beloppen utbetalats i euro.

Från 1988 till och med 2007⁴ beviljades 5568 nätverk medel, vilket motsvarar cirka 81 procent av alla ansökningar. I genomsnitt har under samma period knappt 350 nätverk beviljats medel varje år.

Efter mitten av 1990-talet märks en nedgång i antalet ansökningar, vilket sannolikt kan förklaras av att små nätverk har uppmanats att samarbeta och slå sig samman till större enheter. Även om antalet ansökningar har varit färre, anses kvaliteten vara högre och innehållet i ansökningarna

mer realistiskt. En anledning till det anses vara att nätverken har ombetts göra en självvärdering av syfte, mål och förväntade resultat med sitt samarbete. Ansökningarna avser samtidigt större belopp än tidigare.

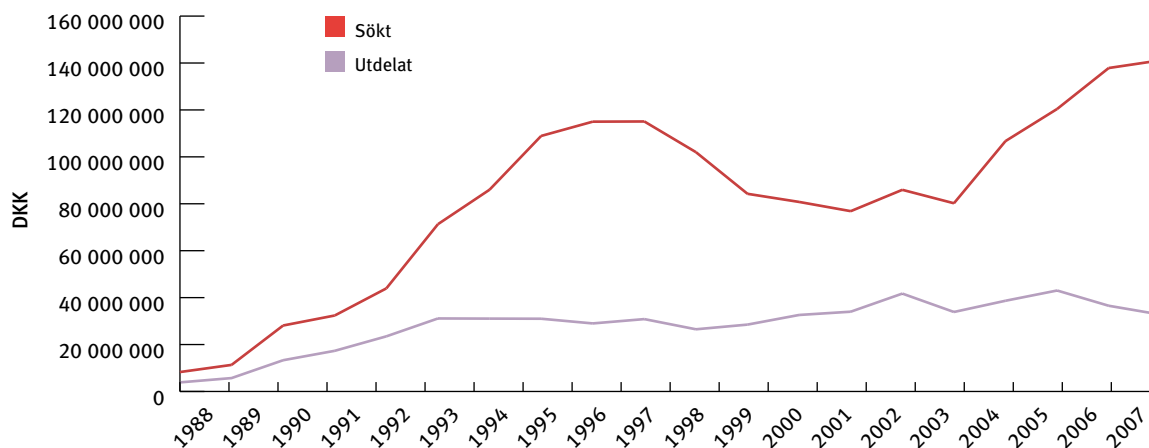
En trend inom Nordplus mot slutet av 1990-talet var allt fler ansökningar som involverade de baltiska staterna och nordvästra Ryssland. Under åren 1999–2001 mer än fördubblades antalet ansökningar, från 14 till 38. Därefter sjönk antalet ansökningar under 2002 (35) för att under 2003 sjunka ytterligare till 28. Ansökningarna avsåg främst mobilitet och gemensamma kurser. Före 2008 finansierade Nordplus Högre utbildning endast de nordiska ländernas deltagande.

Foto: Johannes Jansson / Norden.org

⁴ Fullständiga uppgifter om antalet nätverk som beviljades medel saknas för 1995, 1996 (för detta år saknas även uppgifter om antalet ansökningar), 1998 och 2000.

Figur 2: Översikt över ansökta och utdelade medel 1988–2007 i DKK *

* För 2002–2003 har beloppen ursprungligen redovisats i NOK samt för 2004–2007 i euro. För att kunna få jämförbara summor har beloppen omvandlats till DKK. Kurserna baseras på uppgifter från den 2 september för respektive år.

Ansökningar och beviljade medel

Under Nordplus första år beviljade Nordiska ministerrådet nära 5 miljoner DKK till Nordplus nätverk och deras aktiviteter. Den summan steg kraftigt de följande åren och var redan 1993 uppe i 30 miljoner DKK. Mellan 1999 och 2001 ökade medlen för utdelning ytterligare något, vilket innebar att nätverken fick bättre ekonomi. Det gällde speciellt aktiviteter som innebar en betydande egeninsats för nätverken, däribland gemensam utveckling, nätverks-samarbete och kurser. En annan anledning till att nätverken fick mer pengar är att antalet nätverk minskade i slutet av 1990-talet. Mellan 2004 och 2005 ökade den beviljade summan från 5.2 miljoner euro till 5.8 miljoner euro, för att sedan gradvis minska till de cirka 4.4 miljoner euro som beviljades 2007.

De senaste åren har söktrycket ökat. Kvaliteten i ansökningar har samtidigt ökat, vilket märks i och med att antalet beviljade nätverk i förhållande till inkomna ansökningar har stigit. Emellertid har programmets budget de senaste åren täckt mellan 23–36 procent av det totala ansökta beloppet. Det innebär att nätverken över tid har fått allt mindre medel i förhållande till vad de ansöker om. Beviljandegraden har sedan 1988 pendlat mellan 59 procent under programmets första år och 23 procent under 2007.

Nätverken har under de tjugo år som Nordplus funnits ansökt om medel motsvarande cirka 1,6 miljarder DKK. Ungefär 600 miljoner DKK har utdelats under denna tidsperiod.

Figur 3: Ansökta och utdelade medel samt inlämnade och beviljade ansökningar för Nordplus Högre utbildning 1988-2007 *

Ansökt och beviljat per år och totalt 1988-2007					
ÅR	Ansökta medel	Utdelade medel	Antal beviljade % av sökt summa	Antal inlämnade ansökningar	Antal beviljade ansökningar
1988	8 279 000 DKK	4 907 000 DKK	59 %	240	165
1989	11 321 000 DKK	5 705 000 DKK	50 %	269	205
1990	28 117 000 DKK	13 317 000 DKK	47 %	591	387
1991	32 380 000 DKK	17 327 000 DKK	54 %	579	411
1992	43 933 000 DKK	23 492 000 DKK	53 %	641	532
1993	71 307 000 DKK	31 119 000 DKK	44 %	740	612
1994	85 992 000 DKK	31 050 000 DKK	36 %	778	661
1995	108 913 000 DKK	ca 31 000 000 DKK	28 %	819	i.u
1996	ca 115 000 000 DKK	ca 29 000 000 DKK	25 %	i.u	i.u
1997	115 081 763 DKK	30 844 920 DKK	27 %	571	320
1998	ca 102 000 000 DKK	ca 26 500 000 DKK	26 %	326	i.u
1999	84 245 520 DKK	28 501 000 DKK	34 %	341	317
2000	80 784 564 DKK	32 607 450 DKK	40 %	307	i.u
2001	76 854 697 DKK	34 000 000 DKK	44 %	297	281
2002	85 463 149 NOK	41 482 828 NOK	49 %	284	283
2003	89 218 497 NOK	37 675 825 NOK	42 %	287	276
2004	14 347 900 EURO	5 197 905 EURO	36 %	330	310
2005	16 141 314 EURO	5 768 614 EURO	36 %	324	289
2006	18 482 030 EURO	4 896 989 EURO	26 %	315	273
2007	18 943 689 EURO	4 399 007 EURO	23 %	296	246
TOTALT	ca 1 636 531 326 DKK	ca 565 969 596 DKK		8335	5568

* Observera att fullständiga uppgifter om antalet beviljade ansökningar (nätverk) saknas för 1995, 1996 (för detta år saknas även uppgifter om antalet ansökningar), 1998 och 2000.

Figur 4: Antal inkomna ansökningar per ämnesområde 1999–2007

Ämnesområden

För åren 1999–2007 finns uppgifter på att det största ämnesområdet mätt i antal inkomna ansökningar var Medicin (577). Uppgifter från de senaste åren visar att sjuksköterskeutbildningarna har varit mycket aktiva inom detta område. Det är intressant att notera att det näst största ämnesområdet har varit Undervisning/läraryr utbildning (485), eftersom det är ett område som traditionellt inte har varit så aktivt i internationellt samarbete och mobilitet.

Undervisning/läraryr utbildning har följts av Andra studieområden (475), Konst och design (237) och Samhällsvetenskap (229). Fördelningen har även hållit i sig när det gäller beviljade medel. Andra studieområden, Medicin, Undervisning/ läraryr utbildning samt Konst och design har legat högst, även om ordningen dem emellan har varierat mellan olika år. Företagsekonomi och företagsledning har hamnat på en femteplats de senaste åren.

Även under Nordplus tidiga år låg ämnesområdet Medicin i framkant tillsammans med Humaniora, Undervisning/läraryr utbildning, Konst och design samt Samhällsvetenskap. Det gällde både inkomna ansökningar och beviljade medel.

Foto: Tomas Lopata / Norden.org

Täta kontakter ger konkurrensfördel

Kuno Express tar med de nordiska konsthögskolestudenterna till en valfri kurs i ett valfritt nordiskt land. För lärare och ledning finns person- och erfarenhetsutbyte. Samarbetet blir en konkurrensfördel för alla deltagare.

Gertrud Sandqvist, professor och rektor vid Konsthögskolan i Malmö, är ordförande i Kuno, ett Nordplus-nätverk mellan konsthögskolor. I nätverket ingår totalt åtta länder, förutom de nordiska även de tre baltiska staterna, och 14 högskolor.

Nätverket har funnits i 20 år och Gertrud Sandqvist har deltagit sedan Konsthögskolan i Malmö öppnade 1995. Hon har själv föreläst och undervisat runt om i Norden och till exempel tagit hand om masterstudenter.

Nätverket öppnar bland annat möjligheter för studenterna vid alla deltagande konsthögskolor att ta del av allas utbud av kurser i det som kallas Kuno Express. En gemensam hemsida presenterar kursutbudet. Det finns en plats för en nordisk student på varje kurs. Det är bara att boka in sig.

– Kurserna brukar ta slut på en halvtimme. Det är en väldig konkurrensfördel för oss, eftersom våra högskolor är relativt små internationellt sätt. Utbudet blir så mycket större.

Dessutom får studenterna möjlighet att skapa värdefulla kontakter, som kan finnas kvar även efter utbildningens slut.

Förutom lärar- och studentutbyte, har högskolorna också ett nära samarbete där strategiska frågor av olika slag diskuteras.

– Vi är också stolta över vårt joint study degree i sound art, som arrangeras av fyra nordiska konsthögskolor i Köpenhamn, Oslo, Trondheim och Malmö och som är ett direkt resultat av vår Kuno-samverkan.

Nordplus har stora fördelar framför Erasmus, tycker Gertrud Sandqvist. Det är överblickbart och ger tätare kontakter mellan skolor med liknande struktur.

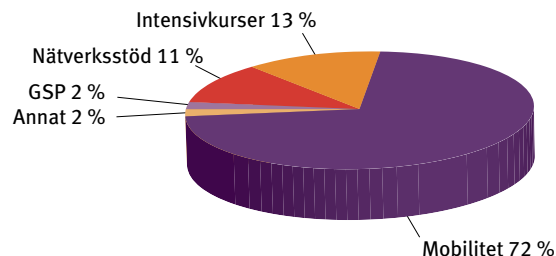
Foto på Gertrud Sandqvist, professor och prefekt, Konsthögskolan, Malmö, Sverige

Medel fördelade på de olika verksamheterna

Mobilitet är ett prioriterat område inom det nordiska samarbetet och fördelningen till mobilitet inom Nordplus har sedan starten pendlat mellan cirka 65–80 procent. I början på 2000-talet var fördelningsnyckeln 80 procent till mobilitet och 20 procent till övriga aktiviteter (intensivkurser, nätverksstöd, gemensamma studieprogram och annat). De senaste åren har medel fördelats enligt principen 70 procent till mobilitet och 30 procent till andra aktiviteter, vilket även är genomsnittet från Nordplus start fram till idag.

Nätverken tilldelas varje år stöd till nätverksaktiviteter. Det gäller medel till etablerandet, upprätthållandet och utveck-

Figur 5: Beviljade medel fördelade på de olika verksamheterna 1988–2007*

* Uppgifter för åren 1995, 1996 samt 1998 saknas.

landet av nätverk. Eftersom det är mycket viktigt att nätverken arbetar med strategier för spridning av information om nätverket och dess resultat, ges stöd till exempelvis informationsaktiviteter. Medel beviljas även till nätverkens gemensamma utveckling, till exempel lärarseminarier och framtagande av studieplaner.

Studentmobilitet

Kvalitativt utbyte för studenter har från början varit en central del av Nordplus innehåll. Mobilitetsstipendier till studerande beviljas för heltidsstudier i ett annat nordiskt land eller självstyrande område. Oberoende av nationa-

litet kan alla studenter som studerar för en examen inom högre utbildning vid ett nordiskt lärosäte beviljas medel. Stipendiet ska ses som ett bidrag till de extra kostnader som studier i ett annat land medför. Medel kan beviljas för studier från en månad upp till ett år.

De undersökningar som gjorts bland Nordplusstudenter visar att den ämnesmässiga basen är viktig för Nordplus som utbytesprogram. Det är studierna som står i fokus, inte det exotiska, när studenterna inom Nordplus väljer studieort och ämne. Detta framkom i en utvärdering som genomfördes 1995. Studierna vid värdinstitutionen ska

Studier i Köpenhamn ledde till arbete i Århus

Ett starkt intresse för de nordiska grannländerna och ett intressant utbud av kurser förde Johan Palmfeldt till Köpenhamn och studier vid Danmarks Tekniske Universitet. Det har han inte ångrat. Han är tillbaka och arbetar nu som forskare i Århus.

Efter tredje året som student vid Lunds tekniska högskola var det dags att välja specialinriktning. Johan Palmfeldt var intresserad av de nordiska länderna och vid Danmarks Tekniske Universitet utanför Köpenhamn fanns de intressanta kurser han sökte för att komplettera sin utbildning med inriktningen mot bioteknik inom kemiteknik.

– Mitt fjärde år på civilingenjörsutbildningen tillbringade jag i Köpenhamn och fick stöd från Nordplus, berättar han.

Men kurserna var inte enda anledningen till att han valde Danmark.

– Jag ville lära känna Danmark och den danska kulturen. Nu fick jag studera det jag önskade och hade en trevlig studietid tillsammans med danska studenter. Jag var mycket nöjd med min tid vid Tekniska universitetet.

Det gick snabbt att lära sig förstå danska, men att lära sig tala tog längre tid.

– En svensk tycker nog att jag pratar bra danska idag, men en dansk tycker fortfarande att jag bara pratar tydlig svenska.

Johan Palmfeldt har haft stor nytta av sin tid i Köpenhamn. Efter nio år är han tillbaka i Danmark och i Århus på Jylland.

– Mina positiva erfarenheter i Köpenhamn gjorde att jag mycket väl kunde tänka mig att arbeta i Danmark igen. Det gjorde det lättare för mig att få jobb och gav mig större valmöjligheter när jag sökte en forskartjänst.

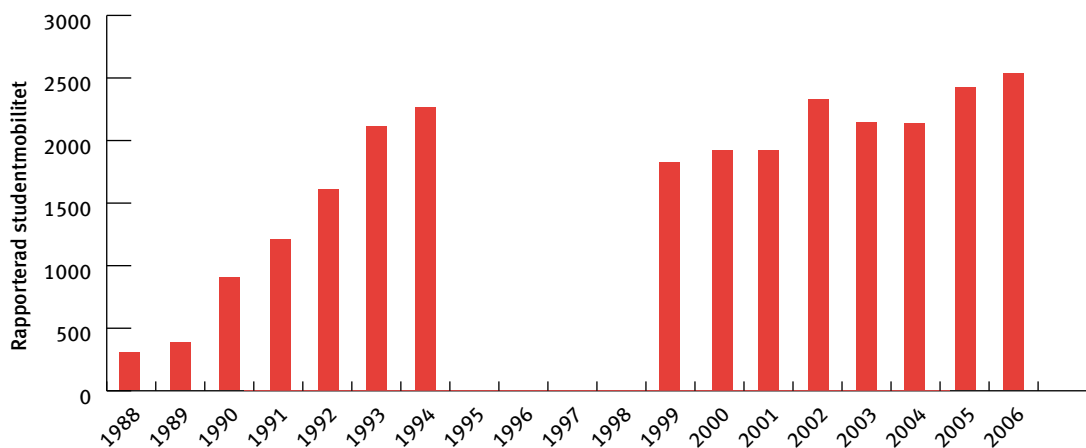
Danska språket och kulturen fanns kvar och han kom direkt in i arbetet som forskare inom biomedicinska analysmetoder vid Århus universitetssjukhus. Nu har han ett och ett halvt år kvar av en treårig tjänst.

- Jag är inställd på att fortsätta forska i Danmark och satsar på en karriär här, säger Johan Palmfeldt.

Foto på Johan Palmfeldt, forskare vid Aarhus universitet i Århus, Danmark

Figur 6: Antal inrapporterade studenter som har deltagit i mobilitet 1988–2006 *

* Uppgifter saknas för åren 1995–1998 samt 2007

fullt ut godkännas vid hemmainstitutionen och grundprincipen för godkännande är ECTS-systemet (European Credit Transfer System). En positiv aspekt av Nordplusutbytet är att överföringen av studiemeriter ofta görs utan problem.

Studentmobiliteten inom Nordplus har ökat genom åren. Inrapporterad statistik visar att cirka 300 studenter åkte på utbyte 1988. För 2006 är den inrapporterade siffran 2524 studenter.

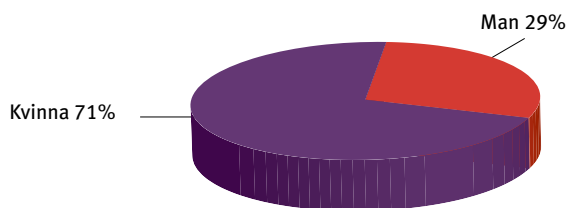
Mellan åren 1988–1994 deltog cirka 9000 studenter i utbyte genom Nordplus. Motsvarande antal åren 1999–2006 är drygt 17000 studenter. Utifrån tillgänglig statistik är det möjligt att dra slutsatsen att fler än 30 000 studenter deltagit i mobilitet sedan programmet startade.

Den genomsnittliga perioden studenterna befinner sig på ett utbyte har legat mellan fyra till fem månader enligt uppgifter från 1999–2007. Mobilitetslängden beror på många olika faktorer. Ett stort nätverk kan till exempel råda studenterna att välja en viss längd på utbytet, vilket kan ge statistiska utslag.

Studenternas ålder och kön

Enligt inrapporterad statistik från 1999–2003 är den genomsnittliga Nordplusstudenten knappt 25 år gammal, vilket är förhållandevis högt i jämförelse med andra program. De manliga studenter som deltar är något äldre än kvinnorna. Mer än dubbelt så många kvinnor som män reste ut med ett studentstipendium 1999–2003. Befintlig statistik visar att 71 procent av de deltagande studenterna är kvinnor. Kvinnliga studerande var även under programmet tidigare år i majoritet.

Figur 7: Rapporterad könsfördelning för studenter 1999-2003

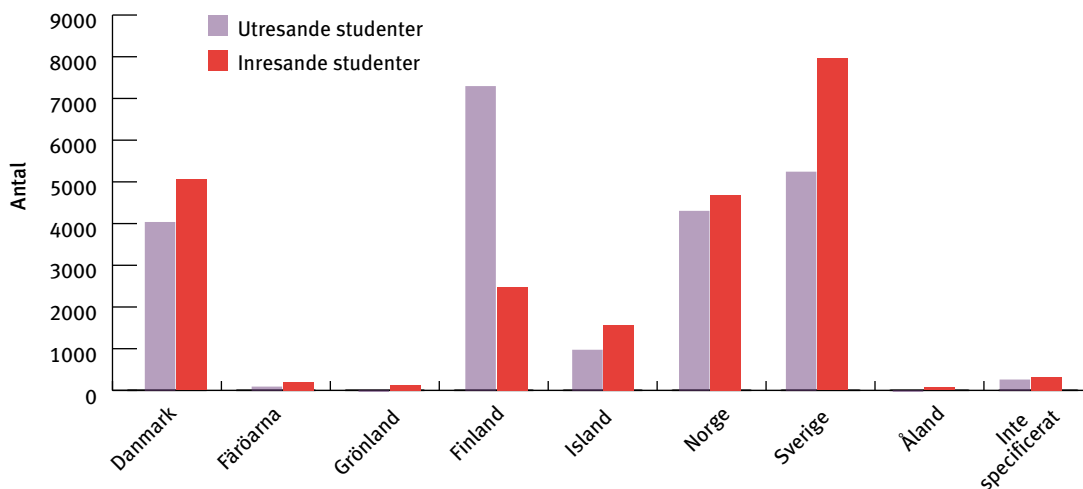
Val av länder

I statistiken för åren 1988–1994, 1999–2006 för in- och utresande studenter framgår det att Sverige mottagit flest inresande studenter, cirka 35,5 procent, följt av Danmark (23 procent) och Norge (21 procent).

En tredjedel av alla studenter som åker på utbyte genom Nordplus åker från Finland. Detta innebär att Finland (32,6 procent) befäster sin position som det land i Nordplus-sammanhang som sänder ut flest studenter. Efter Finland kommer Sverige (23,5 procent), Norge (19 procent) och Danmark (18 procent). Island mottar fler studenter än vad som reser ut. Färöarna, Grönland och Åland har ett litet antal in- och utresande studenter.

Finland mottar betydligt färre studenter än vad de sänder ut. Obalansen mellan in- och utresande studenter från Finland har alltid existerat i programmet. Språkbarriärer har lyfts fram som en förklaring på detta. I Danmark och Norge är fördelningen mellan in- och utresande Nordplus-stipendiater förhållandevis jämn medan det i Sverige finns

Figur 8: Länder (utresande och mottagande) för studenter 1988–2006 *

* Observera att uppgifter för åren 1995–1998 saknas. Figuren visar det totala antalet rapporterade studenter som deltagit i individuella studentutbyten, utan hänsyn till längden på studieuppehållet. Statistik för Åland baseras på uppgifter mellan 2004–2006.

Koreografer lärde för livet

Under tre år deltog 12 koreografistuderande från tre nordiska länder i ett utbyte som ännu sätter spår i deras uttryck och yrkesverksamhet. Petra Frank har burit med sig upplevelserna in i sin nya roll som prefekt.

När Petra Frank gick koreografiutbildningen på Danshögskolan i Stockholm mellan åren 1992 och 1995 deltog hon i ett Nordplus-utbyte som varade under alla dessa tre år.

Det första året träffade studenterna från Sverige och Norge finska studenter i Helsingfors, det andra året reste svenskar och finländare till Oslo och det sista året sågs alla i Sverige. Varje år hade de gemensamma studierna olika teman.

– I Finland hade vi en två veckors work shop som handlade om rum – ”space”. I Norge arbetade vi med scenografins möte med ett verk - en koreografi. Då hade vi tillgång till dansarlinjens dansare och gjorde en kort föreställning. Tredje året handlade det om ljus och sce-

nografi. Allt var otroligt berikande, berättar Petra Frank.

Studenterna var inte så många, totalt 12 stycken. De tre skolorna hade gemensamt sökt pengar och fick nu råd att bjuda in lärare från hela världen till den större gruppen.

– Det viktiga var dels att vi fick möta kompetenta lärare utifrån, dels att vi fick lära känna andra kulturer, traditioner och villkor. Utbytet var verkligen inspirerande.

Det finns fortfarande koreografer som har kvar kontakterna från de åren. Även Petra Frank bär med sig erfarenheterna i sitt estetiska uttryck och i sitt skapande. Hon har nyligen börjat arbeta som prefekt på Danshögskolans danspedagogutbildning. I det arbetet kan hon också använda sina erfarenheter från Nordplusutbytet. Vissa lärare finns kvar i de nordiska länderna och hon är förtrogen med kulturerna på de olika skolorna.

Foto på Petra Frank, prefekt, Danshögskolan i Stockholm, Sverige

en viss obalans, eftersom antalet inresande studenter till Sverige är större än antalet utresande.

Läarmobilitet

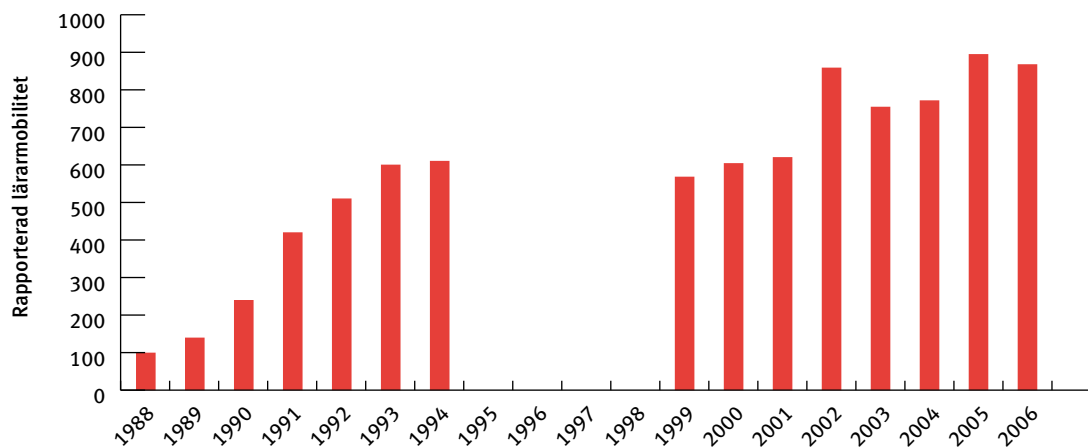
Precis som med studentmobiliteten har läarmobiliteten ökat genom åren. År 1988 finns inrapporterade uppgifter på att cirka 100 lärare åkte på utbyte genom Nordplus. För 2006 är siffran 867 lärare. Mellan 1988–1994 finns inrapporterade uppgifter på att cirka 2600 lärare åkte på utbyte. För åren 1999–2006 finns 5936 lärare inrapporterade.

Trots det ökande antalet lärare som deltar i mobilitet, för lärarstipendierna en anonym tillvaro i programmet, enligt de utvärderingar som har gjorts av Nordplus. Mellan åren

1988–1995 utnyttjades inte lärarstipendierna i så hög grad som var önskvärt och under årens lopp har satsningar på att öka läarmobiliteten efterlysts. Endast en liten del av utdelade medel går till lärarstipendier.

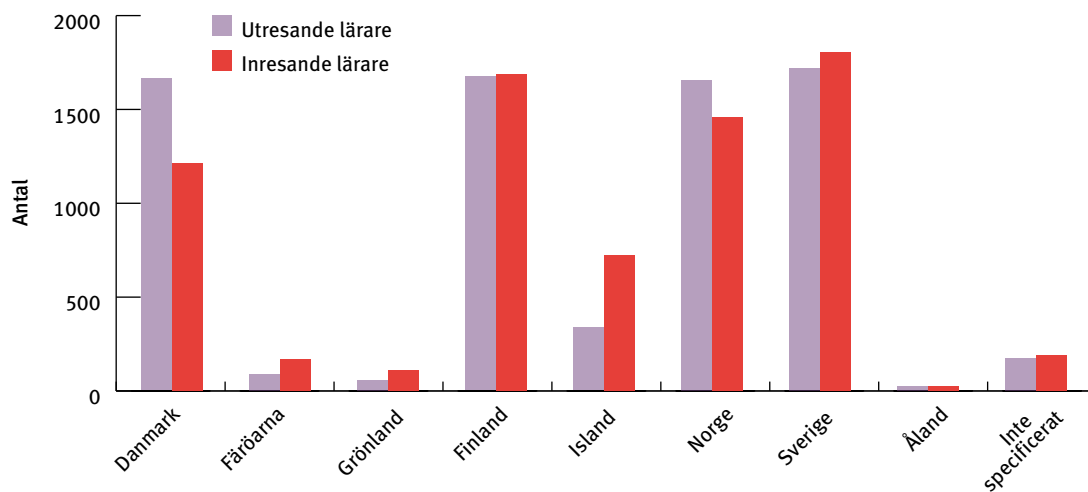
Mellan 1988–1995 var den genomsnittliga undervisningsperioden för en lärare tre veckor. Befintlig statistik från 1999–2007 visar att lärarnas genomsnittliga utbytesperiod hade minskat till en vecka. Statistiken för åren 1988–1994 samt 1999–2006 visar att Sverige följt av Finland är de populäraste länderna för lärare att resa till. Därefter kommer Norge, Danmark och Island. Antalet utresande lärare från Sverige, Finland, Norge och Danmark ligger på en jämförbar nivå. Fördelningen mellan in- och utresande lärare är förhållande-

Figur 9: Antal lärare som har deltagit i mobilitet 1988–1994, 1999–2006 *

* Uppgifter saknas för åren 1995–1998 samt 2007

Figur 10: Länder (utresande och mottagande) 1988–1994, 1999–2006

Nordiska erfarenheter blir ögonöppnare

Det finns ingen förskola i Norge, som förskolan Hjalli på Island. Många nya tankar slog rot hos en lärare och en student från Norge, på besök på förskolor och hos kollegor i Reykjavik. De nordiska erfarenheterna tog de med sig hem i sitt fortsatta arbete.

Siv Flæsen Almendingen är förste lektor vid Høgskolen i Nesna, Norge. Hon undervisar blivande förskollärare i naturvetenskapliga ämnen och didaktik.

År 2000, när Siv Flæsen Almendingen var alldeles ny som lärare, fick hon möjlighet att resa till Island som utbyteslärare. Samtidigt kunde en av hennes studenter, Gerd Wilmann, resa dit, båda genom Nordplus student- och lärarutbyte. Koordinator i programmet var Solveig Karvelsdottir från Kennara högskola i Reykjavik. Det fanns också studenter och lärare från Sverige och Finland på utbyte samtidigt.

Siv Flæsen Almendingen hade hört talas om den pedagogik som Hjalli förskola bedrev och var nyfiken på att besöka den och lära sig mer. Hon skulle också träffa kollegor vid

høgskolan och jämföra studieplaner och upplägg, besöka en naturförskola och följa upp sina egna studenters besök.

– I Norge finns ingen förskola som Hjalli. Barnen där är uppdelade i avdelningar efter kön, pojkar för sig och flickor för sig. De träffas bara vid utelekar. Ibland får de besöka varandras grupper, berättar hon.

Uppdelningen grundar sig i att barn har olika behov. Flickor behöver lära sig att ta för sig och våga, pojkar ska lära sig att samarbeta och blir mer omtänksamma. Följaktligen fick flickor leka tuffa lekar medan pojkar hade lugna aktiviteter.

vis jämt fördelad mellan länderna som deltar i Nordplusprogrammet. Därmed är balansen mellan in- och utresande lärare bättre än balansen mellan in- och utresande studenter.

Intensivkurser

Nordplus beviljar medel till nätverk som anordnar korta intensivkurser i vilka nätverkets studenter och lärare deltar. I vissa fall kan även administrativ personal delta. Kurserna har varit en del av programmet från början och de kan anordnas under terminstid eller under sommaren i form av kortkurser, symposier, master-classes eller workshops. En kurs ska omfatta minst fem arbetsdagar och högst en månad. Att delta i en intensivkurs ska vara meritgivande

och kursen ska tillgodoräknas som en del av examen. De ska ingå som en del av nätverkets utvecklingsplaner och komplettera ordinarie studieplaner.

Minst tre nordiska länder eller självstyrande områden ska vara representerade i form av kursdeltagare och lärare. Lärare från andra ämnen än de som ingår i nätverket har rätt att delta, liksom lärare från ett icke-nordiskt land. Liksom för övriga aktiviteter finansieras dock endast deltagare från de nordiska länderna, självstyrande områden och från och med 2008 även från de baltiska staterna.

– Allt detta var väldigt nytt för mig och otroligt intressant. Men jag anser nog att hos oss finns det pojkar som är lugna och omtänksamma och flickor som inte behöver bli tuffare. Men vi är kanske mer androgyna i Norge?

Siv Flæsen Allmendingen forskar själv om genderfrågor inom förskolan, men hon vet inte om en uppdelning som i Hjalli är bra eller dålig.

– Det är det svårt för mig - en norrman på Island - att ha åsikter om. Det var ett annat synsätt som var intressant att studera, tycker hon.

Siv Flæsen Allmendingen fick under besöket på Island också tillfälle att diskutera sitt ämne en hel dag med sina isländska kollegor på högskolan.

Summan av besöket blev erfarenheter och upplevelser som skulle ha varit omöjliga att få i Norge. Trots att länderna är grannar är de olika och det finns mycket de kan lära av varandra.

– Jag åkte iväg för att lära mig något nytt och det gjorde jag verkligen. Som ny lärare var jag väldigt glad över att få en sådan möjlighet.

Efter resan blev det föreläsningar och bildvisning om erfarenheterna för blivande förskollärare och andra lärarutbildare.

Gerd Wilmann deltog som student i samma utbyte. Hon var då andraårsstudent vid högskolan i Nesna. Nu arbetar hon som förskollärare i en grannkommun, Alstahaug. Knappt tre månader var hon på praktik vid olika förskolor på Island, men hon deltog också i föreläsningar om psykologi vid Kennara Högskola. Besöket gav erfarenhet av att studera och umgås i en annan kultur.

– Resan var intressant och stimulerande. Jag fick erfara hur det är att vara en minoritet i en annan kultur. Det var jag som måste anpassa mig och det var jag inte van vid.

Hon besökte också Hjalli förskola och de uppdelade avdelningarna.

– Kanske bra att ha det så en period, men inte beständigt, tycker hon idag.

Ändå har inställningen till arbetet förändrats efter besöket – nu känner hon till några av de idéer och tankar som finns i Norden inom hennes område och hon har fått ett fördjupat intresse för det nordiska samarbetet.

Kurserna ska ha betydelse för att främja samarbete och arbetsdelning inom nätverken. De ska även ha ett tydligt samband med existerande och planlagda utvecklings- och studieplaner inom nätverken. Det är även önskvärt att kurserna bidrar till kunskapsutveckling inom nya områden eller inom områden som befinner sig under utveckling.

De första två åren på 2000-talet beviljades 80 respektive 71 intensivkurser. Under 2002 beviljades 51 kurser medel och kommande år minskade antalet beviljade kurser gradvis. En anledning till minskningen var att HÖGUT beslutade att färre intensivkurser skulle få en större

tilldelning, istället för att många kurser skulle beviljas en mindre summa. Genom detta beslut fick nätverken en bättre ekonomisk situation och därmed bättre möjligheter att genomföra de beviljade kurserna. I genomsnitt tilldelades kurserna 2002 drygt 85 000 NOK jämfört med 64 000 året innan.

Mellan 2003 och 2007 sjönk antalet beviljade intensivkurser från 54 till 34. Antalet ansökningar ökade först från 106 år 2003 till 128 under 2004. Året därpå sjönk antalet ansökningar något, till 116. De följande två åren skedde först en ökning till 130 ansökningar om intensivkurser 2006 och sedan en minskning till 117.

Intensivkurserna bedöms efter i vilken grad de motsvarar prioriteringarna i programmet och om de uppfyller kravet på nordisk nytta. Många av intensivkurserna har fått avslag på grund av att de är för korta eller för långa, saknar studerande eller lärare som deltagare. Avslag ges också på grund av att kursbeskrivningarna är bristfälliga.

Foto: Johannes Jansson / Norden.org

Gemensamma studieprogram

Gemensamma studieprogram (GSP) har i de senaste ansökningsomgångarna för Nordplus varit prioriterat från HÖGUTS sida. För läsåret 2007/08 reserverade Nordiska ministerrådet 3 000 000 DKK för att få igång så många gemensamma studieprogram som möjligt, vilket tydliggör en satsning på denna aktivitet. Några av de faktorer som definierar ett gemensamt studieprogram är att:

- det är en hel utbildning där mobiliteten är inbyggd i programmets upplägg
- det ska leda till en examen
- samarbetet innebär ett ömsesidigt erkännande av studieprestationer mellan de deltagande institutionerna
- bevis om godkända kurser från de deltagande institutionerna bör kunna bifogas examensbeviset, Diploma supplement och ECTS skall användas för att tillförsäkra jämförbarhet.

Efter att mellan 2001 och 2002 ha stagnerat något, har nätverkens intresse för gemensamma studieprogram ökat under 2000-talet. I ansökningsomgången 2004 ansökte 29 nätverk om stöd till gemensamma studieprogram. Sedan 2005 har GSP som prioriterat område slagit igenom och antalet ansökningar har varje år varit mellan 40 och 45. Flest antal ansökningar om gemensamma studieprogram beviljades 2007, då 15 GSP tilldelades medel.

Ämnesområden som i hög grad beviljats medel är bland annat företagsekonomi och företagsledning, ingenjörsvetenskap, teknologi, språk och språkvetenskap, medicin, naturvetenskap, samhällsvetenskap och kommunikations- och informationsvetenskap.

Andra Nordplusprogram 2004–2007

Mellan 2004 och 2006 pågick inom ramen för Nordplus fyra program utöver Nordplus Högre utbildning: Nordplus Vuxen, Nordplus Junior, Nordplus Språk och Nordplus Nabo. Alla program, bortsett från Nordplus Nabo, fortsatte under övergångsåret 2007, för att under 2008 ingå i det nya ramprogrammet för Nordplus. Nabo-programmet avslutades därmed 2007 och de baltiska länderna har kommit med i de övriga Nordplus-programmen för den nya programperioden. För samarbete med nordvästra Ryssland upprättar Nordiska ministerrådet ett separat understödsprogram. Det nya programmet Nordplus Nordiska Språk och Kultur ligger utanför Nordplus ramprogram.

Foto: Johannes Jansson / Norden.org

Nordplus Vuxen

Nordplus Vuxen ska stimulera vuxnas lärande i olika former och omfattar såväl den formella, icke-formella som informella vuxenutbildningen. Programmets huvudsyfte är att stärka och utveckla samarbete och skapa nätverk och partnerskap på alla nivåer. Nordplus Vuxen ger bidrag till

samarbetsprojekt, utbildning och praktik i de nordiska och baltiska länderna, samt i de självstyrande områdena. Tre typer av projekt kan beviljas medel:

- tematiska nätverk
- utvecklingsprojekt
- kartläggningsprojekt

Figur 11: Ansökningar och beviljade projekt inom Nordplus Vuxen 2004–2007 (totalt och per land)

ÅR	Inlämnade ansökningar	Beviljade ansökningar	Danmark	Finland	Sverige	Island	Norge
2004	113	90	21	29	17	9	14
2005	102	80	18	20	20	6	16
2006	94	61	11	21	14	4	11
2007	65	42	5	13	16	4	4
Totalt	589	273	55	83	67	23	45

Mellan 2004 och 2007 har den årliga budgeten legat mellan 7 miljoner och 9 miljoner DKK för Nordplus Vuxen.

Finland är det land som under perioden 2004–2007 fick flest ansökningar beviljade inom Nordplus Vuxen. En förklaring till att antalet ansökningar varje år har sjunkit något inom Nordplus Vuxen kan vara att aktörerna inom

programmet är i stort desamma som inom de EU-finansierade programmen Grundtvig och Leonardo da Vinci, men att valet mellan nordiska och europeiska projekt ofta faller på de europeiska projekten. En annan bidragande förklaring kan vara att det inte har ordnats kontaktseminarier inom Nordplus Vuxen, vilket är fallet inom Grundtvig. Anledningen till att färre ansökningar kom in 2007 var att

Blivande konstinramare utbyter kunskap

Mer kunskapsutbyte inom konstinramningsbranschen. Höjd utbildningskvalitet och yrkesstatus. Det kan bli resultatet av det nordiska samarbetet inom Nordplus vuxen mellan konstinramningsutbildningar i Sverige, Finland och Danmark.

I Sverige fanns det under lång tid ingen regelrätt utbildning i konstinramning, men sedan 2005 finns en tvåårig kvalificerad yrkesutbildning (KY) att gå för den som vill bli inramare. Utbildningen ligger i Tranås och det är kommunala Tranås Utbildningscentrum som står bakom.

– I finska Lahti har man länge haft en grundläggande yrkesutbildning. Vi sneglade därför på dem när vi startade vår egen utbildning, berättar Maria Danielsson, utbildningsledare i Tranås.

När den svenska utbildningen väl kommit igång ville de ansvariga fortsätta erfarenhetsutbytet med sina nordiska grannar. Nu har Tranås Utbildningscentrum därför startat ett utvecklingsprojekt inom Nordplus Vuxen tillsammans med utbildningen i Lahti och en motsvarande utbildning i Danmark.

– Vi vill höja kvaliteten på utbildningarna och få möjlighet att utbyta kompetens mellan länderna.

En drivkraft i samarbetet är att länderna har olika styrkor på olika områden. I Finland är man duktiga på hantverket – att renovera, restaurera, förgylla och bygga egna

ramar. Danmark ligger i framkant när det gäller ny och innovativ ramdesign. I Sverige är man framför allt bra på att hantera och bevara "papperskonst", så som grafiska blad och akvareller.

Tuomas Komu är koordinator för Nordplus-samarbetet vid Salpaus utbildningscenter i Lahti. Konstinramningsbranschen är liten och varje land har bara en skola. Därför är det nordiska samarbetet så viktigt, anser han.

– De andra skolorna kompletterar vår undervisning. På så sätt är det här projektet så användbart och berikande.

Inom ramen för projektet har lärarna besökt varandra och delat med sig av sitt undervisningsmaterial. Den danska skolan har byggt en databas i vilken allt undervisningsmaterial ska samlas i en gemensam portal.

I framtiden kan Tuomas Komu också tänka sig studentutbyte och gemensamma kurser om en eller två veckor för de nordiska studenterna.

detta år var ett mellanår med enbart en ansökningsomgång, innan den nya programperioden började 2008.

År 2008 inkom 102 ansökningar, vilket var nästan dubbelt så många som 2007. Vid tidpunkten för denna skrifts tryck var det inte beslutat hur många projekt som skulle beviljas medel.

Nordplus Junior

Mellan 1997 och 2003 riktade sig Nordplus till elever och lärare inom gymnasieskolan. Under denna period beviljades medel för klassutbyte, lärarutbyte och elevpraktik. Stipendiemedel omfattade kostnader för resan, vistelsetiden per vecka för elever och lärare samt vikariekostnader per vecka. Från 1 januari 2004 omfattades även förskolan och grundskolan av Nordplus Junior. Aktiviteterna inom programmet var liksom tidigare klassutbyte, lärarutbyte och elevpraktik.

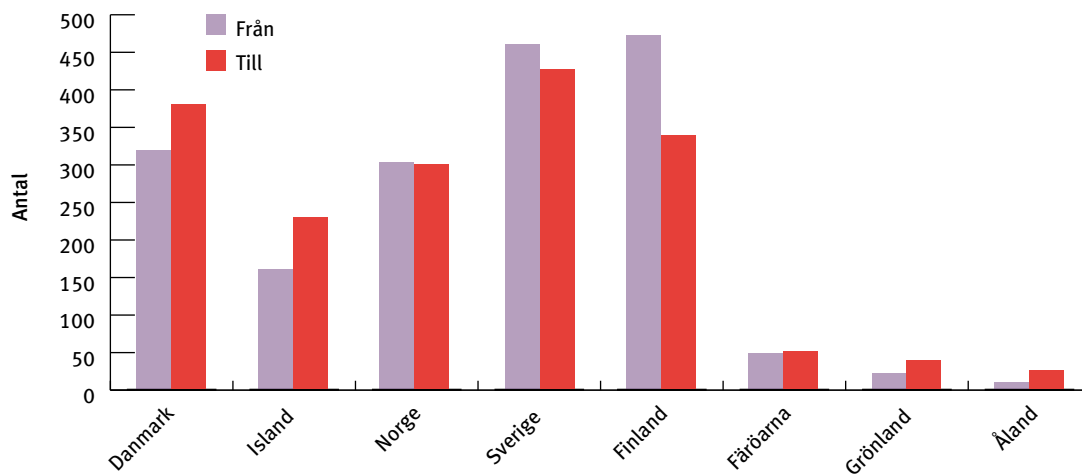
Figur 12: Bidragsmedel för Nordplus Junior 1998–2007

År	Summa
1998	5 472 116 DKK
1999	17 041 588 DKK
2000	10 117 910 DKK
2001	11 300 010 DKK
2002	6 180 849 DKK
2003	17 506 984 DKK
Totalt	67 619 457 DKK
2004	20 827 404 DKK
2005	21 531 761 DKK
2006	20 956 369 DKK
2007	18 684 600 DKK
Totalt	82 000 134 DKK

Foto: Magnus Föderberg / Norden.org

Figur 13: Antal beviljade ansökningar från/till deltagande länder i Nordplus Junior 2004–2007

* Samma skola kan samarbeta med ett eller flera länder.

Elever från Nordplus Junior- utbytet mellan Grönland och Färöarna

Unik resa knyter band mellan Färöarna och Grönland

Ett äventyr för livet. Så beskriver läraren Jonna Færø resan som hennes sjundeklass från Torhavn, Färöarna, gjorde till norra Grönland, tack vare hjälp med finansiering från Nordplus Junior.

Jonna Færø hade arbetat i Uummannak på norra Grönland. Hon hade dessutom en vän som arbetar på ett barnhem där. Nu ville hon ta tillfället i akt och introducera detta nordiska land för sin skolklass i ett samarbete.

– Jag tyckte det skulle vara fantastiskt för mina elever att lära känna barnen och lärarna på norra Grönland, ett land som jag själv känner så väl. De skulle också få uppleva den speciella kulturen och naturen, berättar hon.

Men en resa dit var kostsam. Barnen hade samlat in pengar och hittat sponsorer, men tack vare ett bidrag från Nordplus blev resan möjlig.

De besökte Edvard Kruses skola och barnhemmet och kunde bo på barnhemmet under sin vistelse.

– Vi kunde inte bo hos de grönländska barnen. De hade små möjligheter att ta emot oss, förklarar Jonna Færø.

Resan varade i 14 dagar och redan första dagen drog sällskapet ut på isen med hjälp av 28 hundslädar. De grönländska barnen följde med och visade hur man fiskar och tillagar fisken på plats. Förtäringen bestod också av sälkött, som stektes på isen. Alla var iklädda

isbjörnsbyxor och sälskinnsjackor. De färöiska barnen fick låna dessa typiska grönländska dräkter.

– De färöiska barnen uppskattade sälkött. De är vana vid att äta kött från grindval. Men vi hade också speciella färöiska specialiteter med oss som vi bjöd de grönländska barnen på.

Fotbollsmatcher på isen, sång och underhållning och andra upptåg ingick i dagsschemat. Barnen fick också delta i en konfirmationsfest och besöka jultomten och hans fru, som bodde i en stuga i Uummannak.

– Resan har betytt mycket för våra barn. Upplevelsen var helt unik. De har fått med sig erfarenheter om en annan nordisk kultur och fått en ny syn på sina egna liv. Kanske reser de tillbaka en dag, liksom jag själv gjorde, säger Jonna Færø.

Barnen har besökt skolor runt om på Färöarna med sina lärare och berättat om resan och visat den film de gjort från besöket.

Ett tv-team från färöisk tv följde också med på resan och den filmen kommer att visas i tv under hösten 2008.

– Då får alla möjlighet att dela våra upplevelser i Uummannak och därmed öka den nordiska förståelsen, säger Jonna Færø.

Foto på Jonna Færø, lärare Hoyvikar skole i Torhavn, Färöarna

Programmets utvidgning av målgrupper återspeglas i den årliga budgeten, som sedan 2004 har ökat från genomsnittsnivån 10 miljoner DKK per år mellan 1997–2003 till cirka 20 miljoner per år sedan 2004.

Under perioden 2004–2007 var Sverige mottagarland i flest antal ansökningar inom Nordplus Junior, följt av Danmark. Flest ansökningar kom från Finland, följt av Sverige. Liksom inom Nordplus för högre utbildning märks en viss obalans i att Finland skickar ut fler personer än landet tar emot.

Nordplus Språk

Nordplus Språk (2004–2007) hade som övergripande mål att stärka den nordiska språkgemenskapen och bidra till att det nordiska samarbetet också i framtiden i huvudsak skall kunna äga rum på nordiska språk.

Nordplus Språk hade följande målsättningar:

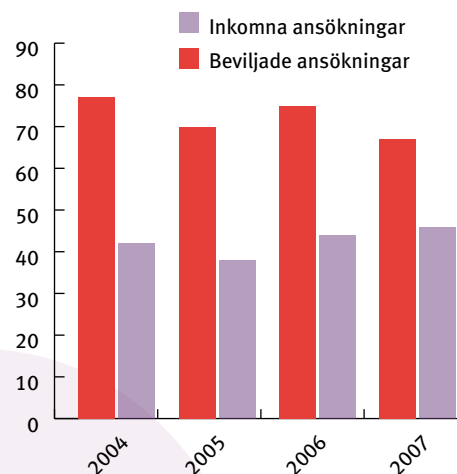
- att främja internordisk språkförståelse
- att stärka kunskapen om språken i Norden
- att främja en demokratisk språkpolitik och språksyn i Norden
- att stärka de nordiska språkens ställning i och utanför Norden

Till Nordplus Språk inkom under perioden 2004 och 2007 varje år mellan 67 och 77 ansökningar. Av dessa beviljades mellan 55 procent (2004) och 69 procent (2007) av ansökningarna. Budgeten för programmet var cirka 8 miljoner DKK per år.

Foto: Magnus Föderberg / Norden.org

Figur 14: Ansökningar och beviljade projekt inom Nordplus Språk 2004–2007

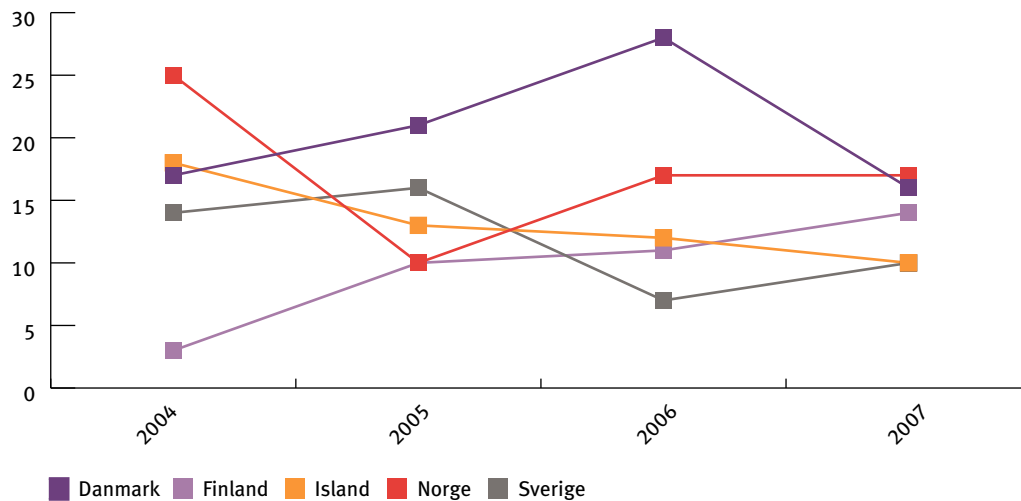
Källa: Det Internationale Kontor for Uddannelse, Island

Danmark var det land som hade flest ansökningar inom Nordplus Språk 2004–2007, följt av Norge.

En rad aktiviteter var möjliga inom Nordplus Språk, däribland kurser, konferenser, forskningsprojekt, publikationer, ordboksarbete och språkteknologiska projekt. Nordplus Språk var ett tvärgående program och institutioner, organisationer, nätverk och enskilda personer var de målgrupper som kunde få stöd. Liksom för andra program, fanns årliga prioriteringar.

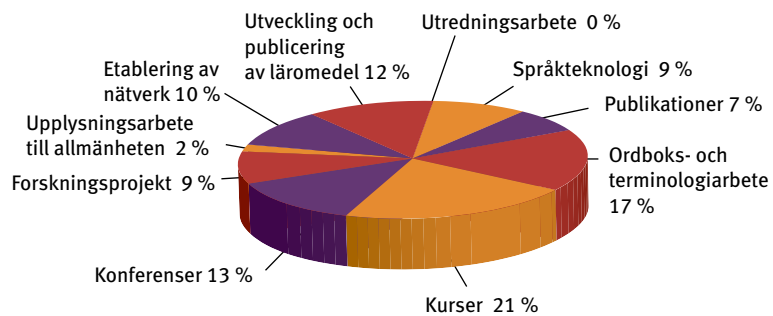
Ett nytt språkprogram etablerades under 2008 och ligger utanför Nordplus ramprogram. Det nya programmet heter Nordplus Nordiska Språk och Kultur.

Figur 15: Ansökningar per land inom Nordplus Språk 2004–2007

Källa: Det Internationale Kontor for Uddannelse, Island

Figur 16: Fördelning mellan beviljade aktiviteter inom Nordplus Språk 2004–2007

Källa: Det Internationale Kontor for Uddannelse, Island

Nordplus Nabo

Nordplus Nabo (2004–2007) syftade till att utveckla långsiktiga och förpliktigande nätverkssamarbeten mellan utbildnings- och forskningsinstitutioner och frivilligorganisationer med utbildning och livslångt lärande som syfte. Programmet omfattade hela utbildnings- och forskningssektorn, från grundskolenivå till universitets- och högskolenivå. Även stöd till nätverkssamarbeten inom vuxnas lärande, både inom det formella utbildningssystemet och inom frivilligsektorn, ingick i programmet. Villkoret var att nätverksaktiviteterna kunde ses i ett utbildnings- eller lärandeperspektiv.

Nätverk inom utbildnings- och forskningssektorn definierades som ett långsiktigt och förpliktande institutionellt samarbete och omfattade utbyten och deltagande av forskare, lärare och studenter. Med nätverk inom frivilligsektorn (NGO) avsågs långsiktiga och förpliktigande samarbeten mellan organisationer som prioriterar verksamhet med ett utbildnings- eller lärandeperspektiv.

De överordnade målsättningarna för Nordplus Nabo var:

- att stödja NMR:s prioriteringar i närområdessamarbetet
- att stödja utbildningssamarbetet mellan Norden och närområdet
- att stödja uppbyggnaden av nätverk och samarbeten mellan frivilligorganisationer i Norden och närområdet

I programbeskrivningen för Nordplus Nabo stod att principen om nordisk nytta skulle tillämpas för alla aktiviteter så att de:

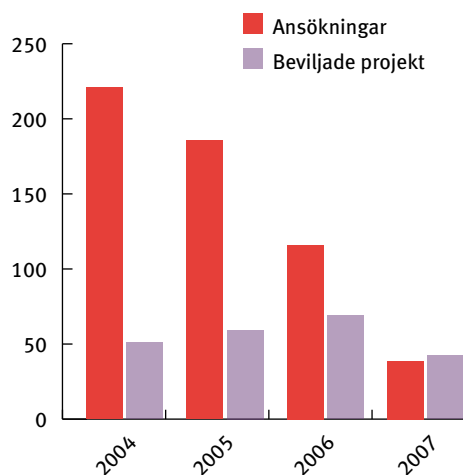
- ger påtagliga positiva effekter genom nordiska/närområdes lösningar
- manifesterar och utvecklar samhörigheten mellan Norden och närområdet

- ökar den ömsesidiga kompetensen i Norden och närområdet

En nordisk-baltisk styrgrupp och en nordisk-rysk styrgrupp utsedd av Nordiska ministerrådet hade det övergripande ansvaret för Nordplus Nabo. Styrgrupperna beslutade bland annat om programmets policy och eventuella årliga ämnesprioriteringar. De fattade även beslut om vilka nätverk som skall tilldelas medel.

Mellan 2004–2007 gjordes 560 ansökningar till Nordplus Nabo. Under 2007, sista året programmet pågick, var antalet ansökningar endast 20 procent av antalet ansökningar första året. För de institutioner som planerade att delta i Nordplus ramprogram var 2007 ett år för förberedande aktiviteter inom Nordplus Nabo. För existerande nätverk

Figur 17: Ansökningar och beviljade projekt inom Nordplus Nabo 2004–2007

inom Nordplus Nabo blev det istället ett avslutande år. Under programmets sista år kunde Ryssland endast delta på självfinansierad basis.

Inom Nordplus Nabo beviljades årligen cirka 10 miljoner NOK, bortsett från 2007 då 3 650 000 NOK beviljades. En sammanfattning av åren 2004–2007 visar att de länder

som tilldelades flest projekt inom Nordplus Nabo var Finland och Ryssland.

I det nya ramprogrammet för Nordplus som startade 2008 deltar de baltiska länderna på samma villkor som de nordiska. För samarbete med nordvästra Ryssland upprättar Nordiska ministerrådet ett separat understödsprogram.

Foto: Johannes Jansson / Norden.org

Referenser

En evaluering av stipendieordningen for folkehøgskole-elever. Vigdis Haugerud. Trondheim, 2001

Evaluering av FOVUs støtteordning. Liv Finbak og Tarja Tikkanen. Norsk Voksenpedagogisk Forskningsinstitutt, Trondheim, 2008–07-08

Council of Europe – Nordic Council of Ministers. Joint Conference on Regional Co-operation in Higher Education. Reykjavík, 10–12 September 1997. TemaNord 1998:533

New Nordic Agenda – follow-up to the report from the Panel of Wise Men. Nordic Council of Ministers, Copenhagen 2001

Norden – en ledande, dynamisk kunskaps- og kompetens-region. MR-U:s strategi for utbildnings- og forskningsområdet 2008–2010. Bilag 1 til dagsordenspunkt 5 – MR-U strategi 2008 - 2010

Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer. Strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000–2004. Nordiska ministerrådet, 1999

Nordic Council of Ministers Activities in the Nordic Region's Adjacent Areas 2001. Nordiska ministerrådet, 2001

Nordiska ministerrådets aktiviteter i Nordens närområden 2001

Nordisk samarbejde 2003. Beretning om Nordisk Ministerråds virksomhed. ANP 2004:765. Nordiska ministerrådet, København 2004

Nordplus framework programme 2008–2011. Handbook 2008. 19/02/2008

Nordplus Junior – utvärdering 2000. 26.2 2001/28.07.08RS

NORDPLUS nu och i framtiden. En analys av NORDPLUS åren 1999–2001 med idéer för framtiden. Lars Alberius, Köpenhamn 2001

Nordplus. Programbeskrivning läsåret 2004/05

Nordplus. Programbeskrivning läsåret 2006/07

Nordplus Stipendier 1999

NORDPLUS-Tildeling 1998. Ledningsgruppen for nordiskt samarbeide innen høgere utdanning, HØGUT. HØGUT 398, 1998/ils, 31081.15.003/98

REDOGØRELSE FOR HØGUTS VIRKSOMHED 1996

Årsberetning 1992 for Styringsgruppen for nordisk samarbejde inden for højere uddannelse (HØGUT)

Årsberetning 1993 NORDPLUS. Styringsgruppen for nordisk samarbejde inden for højere uddannelse (HØGUT)

Årsberetning 1994. NORDPLUS. Styringsgruppen for nordisk samarbejde inden for højere uddannelse (HØGUT)

Årsberetning 1997. NORDPLUS. Styringsgruppa for nordisk samarbeide innen høgere utdanning (HØGUT)

Information från SIU

Virksomhetsberetning Nordplus 1999

Virksomhetsberetning 2000

Virksomhetsberetning 2001

Virksomhetsberetning Nordplus 2002

Nordplus årsmelding 2003

Nordplus, tildeling 2003

Virksomhetsberetning Nordplus 2004

Information från CIMO

Nordplus årsberättelse 2004

Nordplus utdelning 2004

Nordplus-stipendier 2004,

Ansökningar och utdelning

Nordplus årsberättelse 2005

Nordplus utdelning 2005

Nordplus-stipendier 2005,

Ansökningar och förslag till utdelning

Årsberättelse 2006

Nordplus-stipendier 2006,

Ansökningar och förslag till utdelning

Nordplus årsberättelse 2007

Nordplus-stipendier 2007,

Ansökningar och förslag till utdelning

Information från CIRIUS

Nordplus Årsrapport 2004

Nordplus Årsrapport 2005

Internet

www.cimo.fi

www.ciriusonline.dk

www.nordplusonline.org

www.nordkurs.org

www.programkontoret.se

www.siu.no

Kontaktuppgifter till nationella myndigheter

Danmark CIRIUS, Fiolstræde 44, DK-1171 København K, Danmark, www.ciriusonline.dk

Finland CIMO, PB 343, FIN-00531 Helsingfors, Finland, www.cimo.fi

Island Internationella kontoret, Alþjóðaskrifstofa háskólastigsins, Neshaga 16, IS-107 Reykjavík, Ísland, www.ask.hi.is

Norge Senter for internasjonalisering av høyere utdanning (SIU), Vaskerelven 39, Boks 7800, N-5020 Bergen, <http://siu.no>

Sverige Internationella programkontoret för utbildningsområdet, Box 22007, SE-104 22 Stockholm, Sverige www.programkontoret.se

Färöarna Altjóða Skrivstovan, Educational Exchange Office, J. C. Svabos gøta 14, Postboks 272, FO-110 Tórshavn, Färöarna, www.ask.fo

Grönland Nordens institut, Postboks 770, DK-3900 Nuuk, Grönland, www.napa.gl

Åland Ålands landskapsstyrelse, Utbildnings- och kulturavdelningen, PB 1060, AX-22111 Mariehamn, Åland, www.ls.aland.fi

norden

Nordiska ministerrådet

Store Strandstræde 18
DK-1255 Köpenhamn K
www.norden.org

Nordplus Högre utbildning startade 1988 och har under tjugo år främjat ett nära samarbete mellan lärosäten i de nordiska länderna. Med anledning av Nordplus 20-årsjubileum har Internationella programkontoret på uppdrag av Nordiska ministerrådet tagit fram en festskrift om programmets utveckling och deltagandet. Initiativ till festskriften togs av Utbildningsdepartementet i Sverige, som under 2008 har ordförandeskapet i Nordiska ministerrådets rådgivningsgrupp för högre utbildning (HÖGUT).

Nordplusprogrammet har sedan starten varit mycket attraktivt för de nordiska lärosäten som önskar fördjupa samarbetet med kollegor i grannländerna. En sammanfattning av programmets första tjugo år visar att allt större nätverk över tid ansökt om allt högre belopp. Programmet har under sina tjugo år främjat student- och lärarmobilitet inom ramen för starka och långsiktiga nätverk. Nordplus ska bidra till att skapa en gemensam nordisk utbildningsmarknad och främjar även samarbete på europeisk och internationell nivå.

I och med att Nordiska ministerrådet 2008 introducerade ett nytt ramprogram togs ett viktigt avstamp inför framtiden. De baltiska staterna omfattas av det nya ramprogrammet, som vänder sig till hela utbildningsområdet.